

Institucions i territori: les mancomunitats gironines

**MARGARIDA CASTAÑER
MARTA MINISTRAL**

A partir de l'article publicat en aquesta revista (núm. 127, març-abril 1988), per Xavier Mateu, sobre "Les disfuncionalitats en el mapa municipal del nord-est de Catalunya", queda clar que l'evolució econòmica i demogràfica ha provocat disfuncionalitats municipals de tipus demogràfic i territorial. Aquesta evolució no ha anat acompanyada d'un replantejament de límits municipals, ni de cap reestructuració administrativa. Com a conseqüència, avui ens trobem, en àrees rurals, amb una estructura en

la qual s'insereixen unitats organitzatives territorials sensiblement mancades de base poblacional i en les quals resulta impossible subministrar reiteradament cada un dels serveis necessaris per a la seva bona convivència. En àrees urbanes, contràriament, l'augment de la població ha provocat que la seva localització deixi de banda els límits administratius i que la demanda de serveis augmentés considerablement, essent difícilment assumible per la institució bàsica, el municipi.

Com a conseqüència d'aquesta realitat, de fa temps, es van propugnant nous espais administratius, per una banda idonis per canalitzar l'acció del medi rural, i de l'altra, per reagrupar comunitats

originàries en d'altres més comprensibles i realistes. Tant a Europa com a Amèrica Llatina els legisladors han assajat fórmules de dret públic que permeten l'agrupació o federació de distintes unitats (municipis) tractant de resoldre així el problema i fugint de reformes frontals i més radicals que donaven com a resultat fusions i desaparicions de municipis.

En aquest sentit, la figura de la mancomunitat és, certament, interessant. Ha estat tradicionalment prevista a la nostra legislació de règim local i hom ha pretès que fos un règim eficaç als problemes de manca de capacitat que pateixen els nostre municipis. Aquest article pretén endinsar-se una mica en el

tema, tot analitzant les mancomunitats de les comarques gironines.

Associacions de municipis

Les mancomunitats són associacions voluntàries de municipis, que es constitueixen amb la finalitat de prestar o realitzar serveis o obres d'interès comú. Els trets que caracteritzen les mancomunitats de municipis són, en primer lloc, la seva composició, integrada exclusivament per municipis; en segon lloc, el seu caràcter voluntari; en tercer lloc, la seva finalitat, que és l'execució en comú d'obres i l'administració de determinats serveis de la seva competència; finalment, un règim de dret administratiu.

La Llei Reguladora de Bases de Règim Local (LRBRL) de 1985 estableix uns criteris molt generals relatius a les mancomunitats i es remet a la legislació autonòmica per al seu desenvolupament. Així, en el marc de la LRBRL es legisla la Llei de Règim Local dels Municipis de Catalunya (LRLMC) de 1987. Ambdues lleis introdueixen poques modificacions a la figura jurídica de les mancomunitats.

Per a promoure la constitució d'una mancomunitat s'ha d'arribar primerament a un acord inicial adoptat per la majoria simple de cada govern municipal interessat. La constitució definitiva, que segueix a continuació, també ha de comptar amb l'aprovació dels estatuts, però amb l'acord per majoria absoluta del Ple de cada ajuntament. Seguidament, la nova mancomunitat s'inscriu en el registre d'entitats locals.

Les normes bàsiques per les quals es regeix cada mancomunitat queden establertes en els seus Estatuts. Formen part del dret local que els reconeix i integra, sempre que s'adaptin i segueixin el procés legal establert. Són elaborats per l'assemblea de tots els regidors representants i informats pels Consells Comarcals corresponents, les Diputacions Provincials i el departament de Governació de la Generalitat. En els estatuts han de quedar establerts, també, els òrgans de govern —que seran representatius dels ajuntaments que els componen—. Als trets característics assenyalats hem d'afegir-hi que les mancomunitats es constitueixen com a entitats locals funcionals, i que el seu feix de competències no pot excedir l'àmbit de les compe-

tències que són estrictament municipals. Per això, els ajuntaments associats han de transferir a la mancomunitat les competències assenyalades en els Estatuts, en els quals han de quedar ben definides. Si hi ha interès a ampliar les competències s'haurà de fer amb l'acord previ de tots els ajuntaments integrants. El més fonamental és que les competències es tradueixen en serveis concrets a oferir dins l'àmbit geogràfic de tots els municipis mancomunats.

20 mancomunitats gironines

Actualment existeixen 20 mancomunitats aprovades oficialment, que agrupen 135 municipis, la qual cosa significa que el 61% dels municipis de les comarques gironines estan mancomunats per algun servei determinat. A continuació, per comarques, s'exposen les característiques de cada una de les mancomunitats constituïdes.

LA Cerdanya

És una comarca d'Alta Muntanya que agrupa municipis de les províncies de Girona i de Lleida. Excepte Puigcerdà, cap altre nucli de població compta amb més d'un miler d'habitants.

MANCOMUNITAT DE LA CERDANYA

Està formada per tots els municipis de la Cerdanya gironina i lleidatana. Fou constituïda l'1 de març de 1973, però ha passat èpoques sense donar cap servei. Actualment gestiona l'aeroport comarcal i l'escorxador de carns. En aquest últim servei, només hi participen els

municipis de Puigcerdà, Llivia, Guils de Cerdanya, Bolvir, Meranges, Ger i Isóvol. El pressupost d'enguany s'apropa als 135 milions de pessetes.

EL RIPOLLÈS

És també comarca d'Alta Muntanya. Compta amb 24 municipis —tres dels quals pertanyen a la província de Barcelona—. Plegats formen l'àrea de menys densitat de les comarques gironines.

MANCOMUNITAT DE LA VALL DE RIBES

Formada pels municipis de Campelles, Pardines, Toses, Querolbs, Planoles i Ribes de Freser. Fou constituïda l'any 1972, però fins als anys vuitanta no va actuar plenament. Actualment gestiona les normes subsidiàries de la Vall de Ribes i la promoció turística de la zona. Els pressupostos sempre han girat al voltant del milió de pessetes, excepte el de 1986, que pujà a prop de 52 milions.

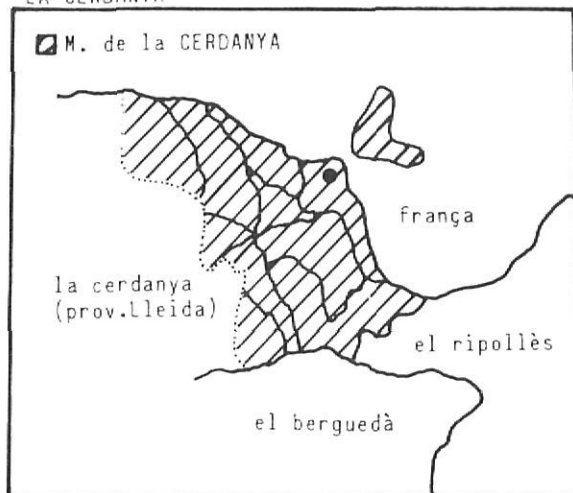
MANCOMUNITAT DE CAMPRODON

La componen els municipis de Camprodon, Llanars, Molló, Sant Pau de Segúries, Setcases i Vilallonga de Ter. La seva finalitat és promoure el turisme, organitzant festes i fires. També es volia oferir un servei d'escombraries, però fou absorbit ja pel Consell Comarcal. La mancomunitat es va constituir el 1973, però no es va aprovar oficialment fins l'any 1978. En els darrers anys els pressupostos no han passat gaire del milió de pessetes.

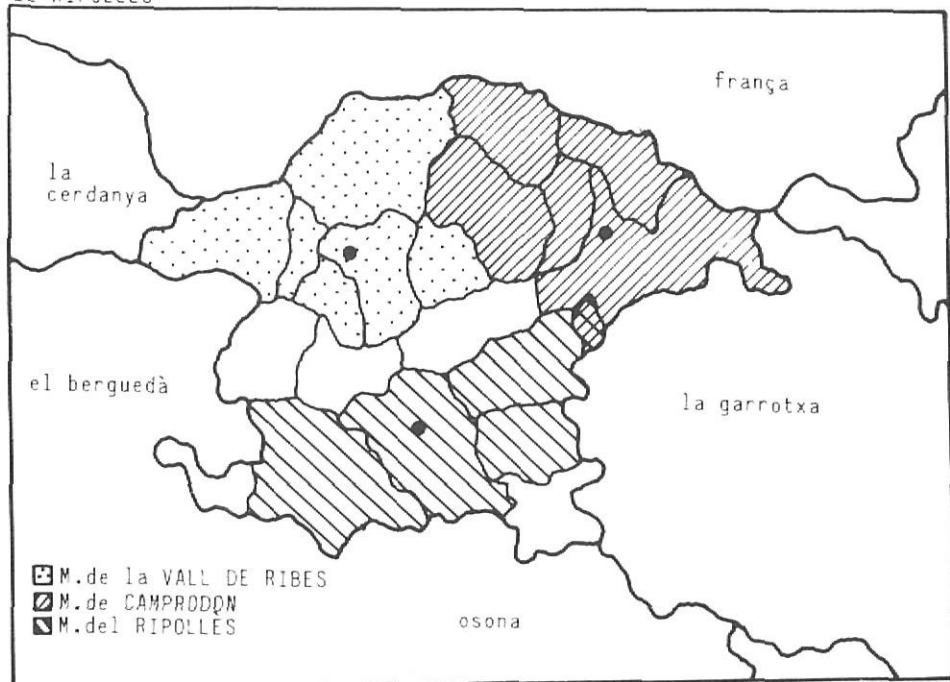
MANCOMUNITAT DEL RIPOLLÈS

Aplega els municipis següents: les Lloses, Ripoll, Sant Joan de les

LA CERDANYA

EL RIPOLLÈS

Abadesses, Sant Pau de Segúries i Vallfogona. Va ser constituïda el juny de 1986, per als serveis de l'escorxador comarcal, gestió de la xarxa d'emissores, construcció de les pistes forestals i altres serveis a convenir. Els pressupostos no superen, de moment, els 3 milions de pessetes.

LA GARROTXA

És la darrera comarca d'Alta Muntanya. Compta amb 21 municipis. El d'Olot és el que concentra el 60% dels habitants d'aquesta àrea, i compleix la funció d'eix vertebrador. Excepte dos municipis, tots els altres s'agrupen dins d'una única mancomunitat comarcal.

MANCOMUNITAT DE LA GARROTXA

Està integrada pels municipis d'Argelaguer, Beuda, Castellfollit de la Roca, Mieres, Maià de Montcal, Montagut, les Preses, Olot, Ridaura, Sales de Llierca, Sant Aniol de Finestres, Sant Feliu de Pallerols, Sant Ferriol, Sant Joan les Fonts, Sant Jaume de Llierca, Santa Pau, Tortellà, la Vall d'en Bas i la Vall de Bianya. D'aquí a poc temps desapareixerà, perquè serà absorbida pel Consell Comarcal. Des del juny de 1975, en què es va constituir la mancomunitat, els serveis han anat multiplicant-se. Actualment gestionen els serveis tècnics d'urbanisme, de normalització del català, d'atenció social primària,

LA GARROTXA

planificació i orientació familiar, sanejament i depuració, escorxador, tractament de residus sòlids, foment de l'ensenyament professional i agrícola, etc. El pressupost de 1987 va ser de 154 milions de pessetes.

EL PLA DE L'ESTANY

Comarca de recent creació, va ser disgregada del Gironès. La formen 11 municipis, que es varen

constituir mancomunitat per esdevenir comarca. Banyoles és el centre de les activitats econòmiques, socials i culturals de l'àrea.

MANCOMUNITAT DE L'ESTANY

Esta composta pels municipis de Banyoles, Camós, Cornellà de Terri, Crespità, Esponellà, Fontcoberta, Palol de Revardit, Porqueres, Sant Miquel de Campmajor, Serinyà i Vilademuls. Els estatuts mar-

GEOGRAFIA

COMARCA DEL PLA DE L'ESTANY

COMARCA DEL GIRONÈS

quen unes finalitats molt amples, però han de ser d'interès supramunicipal. Actualment gestionen els serveis de depuració d'aigües residuals, Pla de camins rurals, serveis tècnics d'urbanisme, recaptació, eliminació de residus sòlids, equip mobiliari, etc. La mancomunitat existeix des del 1976, però no començà a funcionar fins l'any 1981. Els pressupostos previstos per enguany són de 380 milions de pessetes. És previst que d'aquí a poc temps tots els serveis passin a gestionar-se des del Consell Comarcal i es dissolgui la mancomunitat.

EL GIRONÈS

És la comarca més cèntrica i poblada de totes les gironines. La seva capital, Girona, també capital provincial, és l'eix vertebrador de tota l'activitat comarcal del Pla de l'Estany des del 16 de març de 1988.

MANCOMUNITAT URBANÍSTICA GIRONA - VILABLAREIX

Girona i Vilablareix formen aquesta mancomunitat, que té finalitats urbanístiques i de planejament per a la zona d'"Abastaments" comuna a ambdós municipis. A l'any 1981 s'aprovà la mancomunitat i, com que ja ha complert els seus objectius, és previst que al final d'aquest any o al principi de 1989 quedi dissolta. Per a 1988 encara es fixen uns pressupostos de 72 milions de pessetes.

MANCOMUNITAT DEL GIRONÈS

La componen els municipis de Girona, Salt, Sarrià de Ter, Celrà, Flassà, Sant Gregori, Cervià de Ter, Anglès, Sant Julià de Ramis, Fornells de la Selva, Quart, Bescanó, Cassà de la Selva i Vilablareix. An-

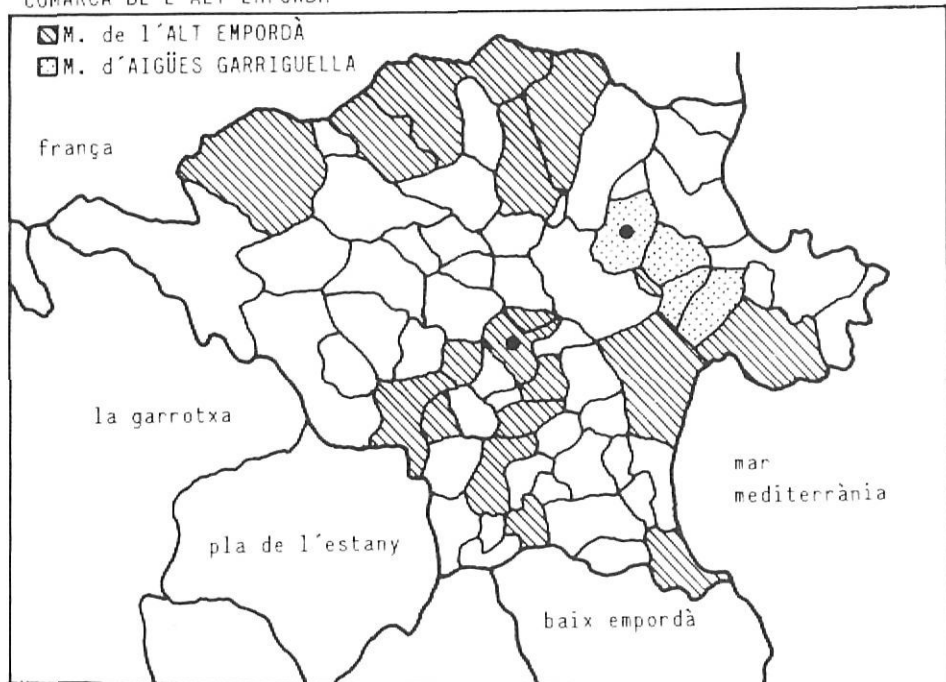
glès és l'únic municipi que no pertany al Gironès, sinó a la Selva. El març de 1973 s'aprovà la mancomunitat amb els objectius de prestar els serveis de l'escorxadador comarcal, depuració d'aigües residuals tractament de residus sòlids, transport públic interurbà i serveis sanitaris, però, de moment, només funciona l'escorxadador mancomu-

nat. Per a 1988 s'hi destinen 8 milions de pessetes.

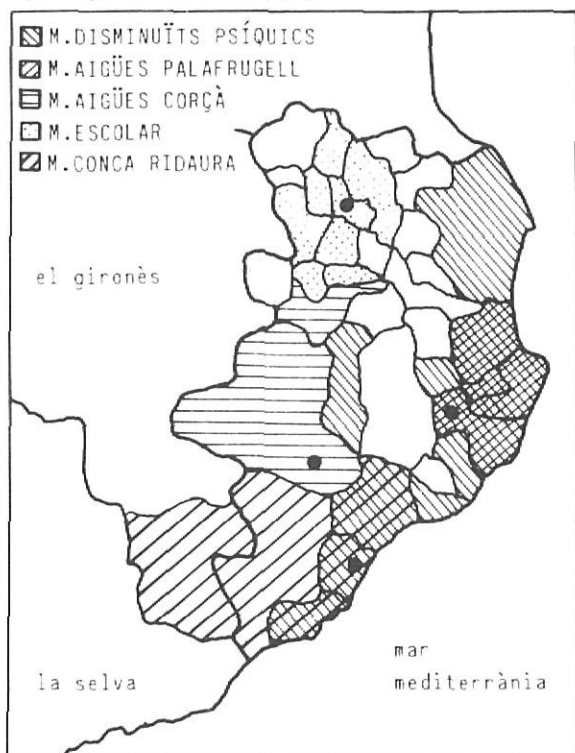
L'ALT EMPORDÀ

És la comarca que compta amb més municipis i més superfície total. N'hi ha 68 en 1.339 Km². La capital, Figueres, és clarament el centre articulador de les activitats comarcals.

COMARCA DE L'ALT EMPORDÀ

COMARCA DEL BAIX EMPORDÀ

MANCOMUNITAT D'AIGÜES DE GARRIGUELLA

Constituïda pels municipis de Garriguella, Vilajuïga, Pau i Palau-Saverdera. El gener de 1972 es va aprovar la mancomunitat amb la finalitat d'oferir el servei de captació i impulsó d'aigües, així com el manteniment de la seva xarxa mancomunada. Per a 1988 hi ha un pressupost de 24 milions de pessetes.

MANCOMUNITAT DE L'ALT EMPORDÀ

Està formada per Agullana, Avinyonet de Puigventós, Castelló d'Empúries, l'Escala, Espolla, el Far d'Empordà, Figueres, Garrigàs, la Jonquera, Maçanet de Cabrenys, Navata, Ordis, Pedret i Marzà, Roses, Sant Climent Sescebes, Sant Mori, Vilabertran i Vilamalla. El maig de 1985 es va constituir la mancomunitat amb l'interès d'oferir els serveis d'escorxadors comarcals, abocador d'escombraries i un centre per a disminuïts psíquics. Per a dur a terme aquests serveis hi ha destinat un pressupost de 151 milions de pessetes.

EL BAIX EMPORDÀ

Amb només 36 municipis, és la comarca amb més mancomunitats. Encara que la capital sigui la Bisbal d'Empordà, altres poblacions com Palafrugell, Palamós, Torroella de Montgrí i Sant Feliu de Guíxols

tenen tanta o més importància demogràfica, cultural i econòmica.

MANCOMUNITAT D'AIGÜES DE PALAFRUGELL

La integren Palafrugell, Begur, Pals i Regencós, municipis situats al litoral. El juny de 1956 va ser aprovada la mancomunitat per a millorar els serveis de captació, bombeig, impulsó i conducció d'aigües fins als respectius municipis. Els pressupostos anuals oscil·len al voltant dels 70 milions de pessetes.

MANCOMUNITAT ESCOLAR DE VERGES

Formada pels municipis de Verges, Foixà, Garrigoles, la Tallada, Jafre, Parlavà, Rupià i Ultramort. En anul·lar el funcionament escolar en aquestes poblacions i concentrar-lo a Verges, es va decidir el 1972 de constituir-se en mancomunitat per a gestionar el manteniment de l'escola i la biblioteca pública, així com el transport escolar i les activitats extraescolars. El pressupost del curs anterior fou de 2 milions i mig de pessetes.

MANCOMUNITAT PELS DISMINUÏTS PSÍQUICS DEL BAIX EMPORDÀ

La integren els municipis de Begur, Calonge, Castell-Platja d'Aro, la Bisbal d'Empordà, Mont-ras, Pa-

lafrugell, Palamós, Pals, Regencós, Sant Feliu de Guíxols, Torrent i Torroella de Montgrí. El maig de 1987 es constituï la mancomunitat. Té la finalitat d'oferir uns serveis escolars i ocupacionals als disminuïts psíquics de la comarca. Gairebé 14 milions de pessetes estan previstos en el pressupost d'enguany.

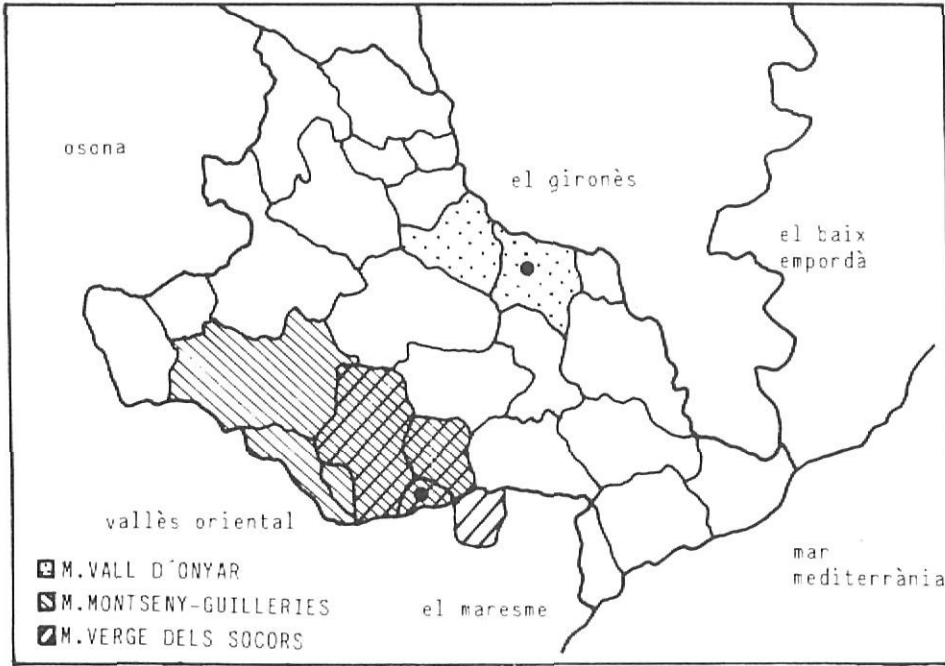
MANCOMUNITAT DE LA CONCA DEL RIDAURA

És la mancomunitat de més recent creació. Es va constituir el setembre de 1987. Hi participen els municipis de Castell-Platja d'Aro, Sant Feliu de Guíxols, Santa Cristina d'Aro, Calonge i Llagostera. El servei que gestiona actualment és el d'execució del projecte de l'abocador controlat d'escombraries. En el futur preveu establir altres serveis d'interès supramunicipal. Per a 1988 es destinen 60 milions per a l'esmentat servei.

LA SELVA

Compta amb 27 municipis de molt desigual densitat de població. Aquesta tendeix a concentrar-se als pobles costaners, que són els de més activitat econòmica i social. Santa Coloma de Farners, la seva capital, ha anat perdent protagonisme comarcal, encara que ha conservat el seu lideratge burocràtic.

LA SELVA

MANCOMUNITAT MONTSENY GUILLERIES

La formen els municipis d'Arbucies, Breda, Hostalric, Maçanet, Riells i Sant Feliu de Buixalleu. Es va constituir el 1975, per a oferir serveis d'interès supramunicipal, però avui dia només gestiona el d'assistència social, amb conveni amb la Diputació de Girona.

MANCOMUNITAT ESCOLAR VERGE DELS SOCORS

La integren els municipis d'Hostalric, Maçanet, sant Feliu de Buixalleu i Fogars de Tordera. Aquest últim municipi pertany a la província de Barcelona. Amb la finalitat de gestionar els serveis de conservació i funcionament de l'escola comarcal Verge dels Socors, es va constituir la mancomunitat. El pressupost del curs anterior fou de més de 7 milions de pessetes, destinades a neteja, calefacció i conservació de l'edifici escolar.

MANCOMUNITAT DE LA VALL D'ONYAR

Formen part de la mancomunitat els municipis de Vilobí d'Onyar i Brunyola. Té la finalitat única de pavimentar la carretera de Salitja a Brunyola, de gran utilitat pels respectius habitatns de cada nucli, sobretot els escolars. L'obra s'està

realitzant a partir del Pla d'Obres i Serveis i del Pla de Camins Rurals.

LA COSTA BRAVA

No és una comarca, però la tractarem com a territori diferenciat perquè agrupa municipis amb unes característiques geogràfiques comunes, encara que pertanyin a tres comarques diferents. La costa s'estén al llarg de 158 Km, aplegant 22 municipis. Dues mancomunitats són integrades per ajuntaments de diferents comarques, però tenen el tret comú de formar part de la Costa Brava.

MANCOMUNITAT TURÍSTICA DE LA COSTA BRAVA

La formen Portbou, Colera, el Port de la Selva, Llançà, Cadaqués, Roses, Castelló d'Empúries, Sant Pere Pescador, l'Escala, Torroella de Montgrí, Pals, Begur, Palafrugell, Mont-ras, Palamós, Calonge, Castell-Platja d'Aro, Sant Feliu de Guixols, Santa Cristina d'Aro, Tossa, Lloret, Blanes, Figueres i Girona. Des de 1970 existeix la Comunitat Turística, però fins l'any 1985 no es va aprovar com a mancomunitat. La seva finalitat és promoure el turisme de la zona, fent campanyes participant a fires nacionals i internacionals i gestionant tots aquells serveis que interessin

per a fomentar les activitats turístiques. El pressupost per a 1988 és de 21 milions de pessetes.

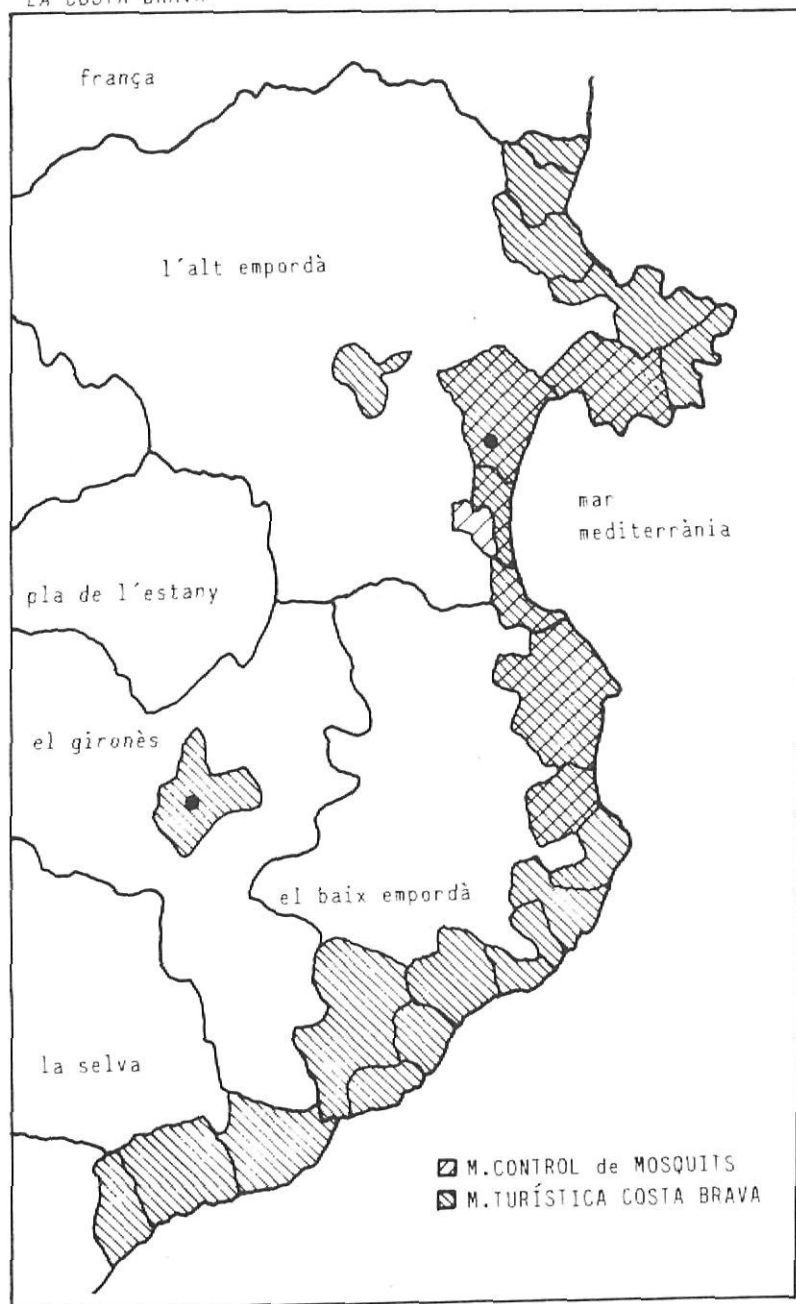
MANCOMUNITAT PEL CONTROL DE MOSQUITIS

Està integrada pels municipis de Roses, Castelló d'Empúries, Sant Pere Pescador, l'Armentera, l'Escala, Torroella de Montgrí i Pals. Abasta l'àrea costanera de les badies de Roses i Pals. Es va constituir el març de 1987, però ja funcionava des de 1983. El seu objectiu és el tractament i eliminació raticida i el control de mosquits, amb la desinsectació i desinfecció corresponents. L'any anterior hi va haver un pressupost de 20 milions de pessetes.

Les mancomunitat i els consells

Pel que hem dit anteriorment, es fàcil observar que les mancomunitats més antigues van sorgir en municipis petits però amb molta iniciativa, mentre que les mancomunitats creades més recentment estan constituïdes per municipis de més població, resident i temporal, i per aquells més influenciats per un centre econòmic important que és seu de mancomunitat. També observem que els principals serveis

LA COSTA BRAVA

mancomunats són els de tipus urbanístic, d'abocadors, d'escorxadors, d'aigua potable, escolar, ocupació per als disminuïts psíquics i de promoció turística.

De cares al futur, amb la recent creació dels Consells Comarcals, no s'obliga les mancomunitats a dissoldre's ni tampoc serà il·lícit crear-ne de noves, però s'aconsella als ajuntament de no mancomunarse, sinó de gestionar els serveis *supramunicipals* en el marc dels Consells Comarcals. La llei no fa incompatible les mancomunitats amb els Consells de Comarques, però algunes d'elles es dissoldran d'aquí a poc temps per a traspasar

competències al govern comarcal, sobretot en el cas de les mancomunitats que agrupen gairebé la totalitat dels municipis comarcals, com poden ser la de la Garrotxa i la de l'Estany. També altres mancomunitats desapareixeran perquè hauran assolit els objectius inicials proposats, com serà el cas de la *Urbanística Girona-Vilablareix*.

Algunes de les mancomunitats que encara existiran podrien dependre del *Consell Comarcal*, però mantenint una certa autonomia respecte d'aquell, sobretot en la circumstància d'agrupacions que abasten municipis de més d'una comarca.

De moment hem de esperar que es consolidin els Consells Comarcals —procés que se suposa que serà lent— per a tornar a plantejar-nos quin serà el futur de les mancomunitats encara existents. Serà llavors quan es veurà si és incongruent la subsistència de dos ens amb competències i implantació territorial similars.

Margarida Castañer i Marta Ministral, són geògrafes.